

יום	יום לחודש	ליקוטי מוהר"ם ה"ב	ליקוטי הלכות ה"ב	משנה ברורה ה"ה	משיבת נפש	שולחן ערוך אבן העזר (סי' קנ"ב)
שבת	כ"ו	יא.	קה	חורה	רעש-רע	נג, נה
א	כ"ז	יא:	קו	קל:	רפא-רפב	נה, נו
ב	כ"ח	יב.	קז	קלא.	רפג-רפד	נה, נה
ג	כ"ט	יב:	קה	קלא:	רפה-רפו	נט, ס
ד	ל'	יג.	קט	קלב.	רפז-רפח	סא, סב
ה	א'	יג:	קי	קלב:	רפט-רצ	סג, סד
ו	ב'	יד.	קיא	חורה	רצא-רצב	סה, סו

בקרני אהרן

יו"ל ע"י קהילת חסידי ברסלב
בנשיאות הגה"צ רבי יעקב מאיר שכטער שליט"א

235 | פרשת בראשית | כ"ו תשרי תשפ"ב

דבר המערכת

מתנה טובה ושבת שמה

דומה שאין לב שלא התרונן ועלה על גדותיו בחודש איתן ונשגב זה בכלל, ובדיבוק חברים בקהילתנו בימים קדושים אלו בפרט. ההתעלות ההתרוממות והשמחה שבקנה רבינו הקדוש; הקיבוץ הקדוש והמופלא על ציון רבינו הק' בראש השנה שעולה על הכל, בניסים ובפלאי פלאות שלא ייאמנו; התפילות העצומות שם; תפילות יום הקדוש וימי חג הסוכות; האסיפה יחד בהילולא דרבינו הקדוש ובשמחת תורה ועוד ועוד. "אשרי עין ראתה אהלנו בשמחת קהלנו, אשרי עין ראתה גילנו, דיצת קהלנו, אשרי עין ראתה המשוררים וכל מיני שירים" (מתוך 'סדר העבודה' ליוה"כ).

אך עלינו לאסור ולקשור את קדושת חודש זה בעבודת אמונה ושמחה, אסור להיפרד מכך בשום פנים, כאמירתו של מוהר"ם - לא לומר על החג 'אריבער', אלא 'אריינגעכאפט'. קדושת החג שעבר שמורה ונצורה עבורנו לנצח, ועלינו להתחדש להתחיל מחדש בכוחן של האורות והכוחות החדשים שקיבלנו בחודש זה.

לפעמים מתנסים חלילה דוקא אחר ימים מרוממים בנסיגות ונפילות איזמות כאלו ואחרות, אבל עלינו להיזכר בדברי קדשו של רבי נתן לבנו במכתבו: "ודע בני חביבי, שגם לי נדמה שלא עבר עלי מעודי כאשר עבר עלי אחר ראש השנה הזה, בפרט בסוכות, והאמת הוא כן. אך עם כל זה מזה טובה מרובה, וחסדו גבר עלי ועליך גם כן, ועזרנו השם יתברך בנפלאותיו וטובותיו וניסיו, בפרט בימים טובים קדושים, בפרט בירח האיתנים שאיתן במצוות הוא חודש תשרי הקדוש והנורא מאד, שזכינו לישועות נפלאות ולחטוף גם קצת ששון ושמחה, ולישב בסוכה בכל יום ולאחזו בדינו מאנא קרבא מהם עוז הם האתרוג והלולב והדס וערבה הקדושים והנוראים מאד, ולצעוק 'הושענא הושענא' בכל יום, ובפרט בהושענא רבא, ולשמוח בשמיני עצרת ושמחת תורה, והכל בכח הראש השנה הקדוש והנשגב והנורא מאד שזכינו להתקבץ יחד במקום גניזתו הקדוש, אשרינו שזכינו לזה" (עלים להוזהר, רכז).

אכן על אף כל המעברים, מול מתנות נשגבות שכאלו נחשבת המידה טובה מרובה.

א פריילאכן ווינטער, מיט אסאך גילדענע נעכט!
העורכים

וכך מבאר שם רבי נתן בלהב אשיו: "על פי משפט אין מועיל תשובה כמובא, אך השם יתברך חמל על עולמו והקדים רפואה למכה, ובאהבתו ובחמלתו נתן לנו את השבת שהיא שבייתה ומנוחה, שהוא קדושה גבוהה ונעלמת מאד שאין מגיע לשם שום פגם, כי שבת קביעא וקיימא ואין קדושתה תלויה בישראל שיקדשו אותה וכמו שאמרו חז"ל כי קדושת שבת קבועה תמיד מעצמה, כי לשם אין מגיע שום פגם. כי זאת הקדושה של שבת הוא בחינת הקדושה העליונה ונעלמת מאד מאד, וגם כשאדם חוטא ח"ו ונסתלקים ממנו כל הקדושות כפי החטא והפגם, אבל קביעא וקיימא גם אז, ועל ידי זה יש לו כח לשוב לה' יתברך בכל עת שירצה" (ש"ס, פ).

אמנם, לשם כך צריכים אנו להטות אוזן לצדיק שמודיע לנו את 'מותן שכרה' וגודל כח סגולתה של השבת. אנו בעצמנו אין מרגישים כלום בעוצם יקרת מתנה זו, כי רק הצדיק "מודיע לנו עוצם מעלת קדושת שבת שהוא בחינת קדושת התשובה, ומעורר אותנו בכל עת לשוב לה' יתברך איך שהוא, אפילו אם עבר על כל התורה אלפים פעמים, כי רבו רחמיו מאד, כי כבר הקדים לנו קדושת שבת שנתן לישראל ברחמיו, שעל ידי זה אין קדושתו נפקת מישראל לעולם ויכול לשוב תמיד" (ש"ס, פ).

ועלינו להכין עצמנו לקראת מתנת השבת, גם בהכנה הגשמית כמו שאמרו חז"ל, אבל בעיקר בהכנת הנפש: לרצות את השבת, לשמוח בה, לבקש להיכלל בקדושתה, ולעורר בלבנו שמחה על הארת הפנים העצומה שה' מאיר לנו עם מתנת השבת. לשמוע ולהטות אוזן לקול נעים ומירות השבת המשוררת לנו שתקוותנו היא קביעא וקיימא וששום חטא ועוון אין יכולים להפריד בינינו ובין בוראנו, כי תמיד פתוחה תקוות התשובה ותמיד יכולים אנו להתחיל מבראשית.

עלינו להתבונן על "עוצם נוראות אהבת השם יתברך עלינו, שברחמיו נתן לנו מתנה טובה הזאת שהיתה בבית גנזיו ושבת שמה, כמו שאמרו חז"ל, וצריכים להשתדל לקבל מתנה טובה הזאת באהבה ובשמחה עצומה, כי על ידי זה זוכים לתשובה איך שהוא, עד שגם הוא יזכה ליום שכולו שבת. כי רוב העולם קשה עליהם התשובה מחמת התגברות היצר הרע בכל פעם מחדש, כי זה ידוע כי הכל חפצים ליראה את שמך, ואפילו פושעי ישראל מלאים חרטה גדולה, והרבה מתעוררים כמה פעמים לשוב לה' יתברך, אך בתוך כך נופלים בדעתם מגודל התגברות הבעל דבר שמתגרה בהם בכל פעם, כמו שאמרו חז"ל "בכל יום יצרו של אדם מתחדש עליו ומבקש להמיתו, ואלמלא הקדוש ברוך הוא עוזרו אין יכול לו". ועיקר העזר והישועה הוא על ידי כח קדושת שבת שצריכים להמשיך על עצמנו" (א. ש. פ).

כולנו מתחילים מ'שבת בראשית' להתעצם בקדושת התשובה הנצחית, לא לתת לשום נפילה ח"ו שתפיל אותנו, בכל עוז נאחז בדרכי התשובה עד שנשוב בתשובה שלימה באמת.

עדיין אנו עומדים בירח האיתנים, באוצרותינו מצויים סגולות פז שאין לתארם - אלול וראש השנה; הקיבוץ הקדוש ותקיעת שופר; ציונו הקדוש והמוני התפילות; עשרת ימי תשובה ויום הכיפורים; הימים שבין יום הקדוש לסוכות; חג הסוכות, הסוכה וארבעת המינים; שמיני עצרת ושמחת תורה. והכל הכל מכוון כדי שזוכה לקיים את התורה ונזכה לשוב בתשובה. אולם, מהי הנקודה המוציאה לפועל את כל אלה, ואל מה צריך שיהיו עניניו נשואות?

הבה נציץ לדברי גאון עוזנו, רבי נתן, הכותב דברים נשגבים על מהותה של 'שבת בראשית' זו, שאנו עומדים בה עתה:

"זה ידוע, שכל התיקונים שישאל עוסקים בראש השנה ויום כיפור, הכל נגמר בשמיני עצרת ושמחת תורה, שאז עיקר גמר התיקון והייחוד, ואז מסיימים התורה ומתחילים אותה מחדש 'בראשית', ומסיימים בשבת שהוא פרשת 'ויכולו'. כי זה עיקר גמר כל התיקונים שעסקנו בהם מאלול וראש השנה עד עתה, הכל כדי להמשיך ולהאיר בנו קדושת שבת שהוא בחינת תשובה, שיוזנו מעתה כל ישראל להתחיל לקיים התורה מחדש ולשוב בתשובה כל אחד מכל מקום שהוא" (ליקוטי הלכות, שבת ז, כה).

מה כוחה של שבת לגבי תשובה?
אחד הגורמים העיקריים לנפילת האדם, ולשהייתו ברע אחר שנכשל, היא: העלמת הדעת המסבבת אותו, כאילו במקומו השפל והגמון הוא רחוק כל כך מבוראו עד שאפסה ממנו תקות התשובה. הסתכלותו על עצמו ועל בהמיות מעשיו גורמת לו לחשוב שמכיון שהוא מזהים ומאוס כל כך, אם כן גם מלמעלה מואסים בו ואין חפצים בתשובתו הפחותה והמעוכה, וזה שגורם לו להתייאש ולהרפות ידיים ולהישאר ברע.

לעומת זאת, הצדיקים עמלים בכל כוחם להאיר את הדעת בכל דרך אפשרית, גם לנמוך ביותר, לידע ולהודיע ולהיוודע שגם אחר אלפי ורבות נפילות בשוגג ובמזיד רח"ל עדיין בוערת למעלה האהבה והרחמנות לרצות לקבל את האדם על ידי כל תנועת תשובה שהוא עדיין יכול לעשות ממקומו השפל, וכל מטרת המועדים הקדושים והמצוות הנשגבות בחודש זה מכוונים לייסד בלב האדם את הקמת עול התשובה לזהו.

השלמת הארת דעת זו נעשית על ידי קדושת שבת. מי שמודה בשבת ושומר שבת מלחלול, נכלל בקדושה נשגבה ובמתנה עצומה עד מאד. השבת היא 'קביעא וקיימא', אין היא תלויה בבית דין שיקדשו את החודש, והיא רומזת על קדושה עליונה ששום פגם ושום עוון אין יכול לפגום בה. יש בה כח עליון וחסד בלי גבול שיכולה לטהר גם את הטמא והמשוקץ ביותר, אם רק יסכים להודות בנקודת אמונה זו ולהתחיל להאמין שה' אתו עמו ואצלו בכל מצב ובכל זמן ומתוך כך לרצות להתקרב אליו. "כי עיקר שלימות התשובה הוא רק כשהוא חזק בדעתו להיות בתשובה תמיד, ומי שהוא חזק בזה בוודאי יזכה לתשובה שלימה" (ש"ס, ט).

פניני אור

פעים לשדבר רבנו מגדל כח היצר והתגברות התאוות רעות רתקנא לצלן, אמר: "א מענטש קען האלטן א מת דריי טעג, און אז ער וועט זעהן די תאוה וועט ער אים ווארפן איבער די פלייצעס און ער וועט טאן זיינס" - "אדם יכול לאחז בידו מת שלשה ימים, ואף על פי כן פשיעה את הפתאון, זרק את המת מאחורי גבו ועשה את שלו". (שיח שרפי קודש)

המחשבות המבלבלות!

**ויגדש את האדם וישכן מקדש לנו ערך
את הכרבים ואת להט החרב המתהפכת
לשמר את דרך עין החיים**

לפני חטא אדם הראשון, היה נמצא בתוך ה"גן עדן", והיה יכול להיכלל באור האין סוף ולהתענג על ה' - שזה עיקר התכלית, ועיקר תענוג עולם הבא, שעשוע הגן עדן - בלי שום קושי כלל.

אך אחר החטא, נתגרשנו מתוך הגן עדן, ועד היום עומד "להט החרב המתהפכת" ואינה מניחה לנו להתענג בתענוג הגן עדן, ולהיכלל באין סוף.

ומה אותו להט החרב המתהפכת?

הבלבולים וההסתות, הפיתויים וההבלים, שאינם מניחים אותנו להתדבק בהשם יתברך. **"שהם בחינת טטורי תרעא, שאין מניחין להיכלל בקלות באור האין סוף ששם עיקר החיים הנצחיים, כי מבלבלין המחשבה בכמה מיני הסתות ובלבולים שנמשכין מבחינת הלהט החרב המתהפכת"** (ליקוטי הלכות, נטילת ידים שחרי"ד, יב).

התחלפות הנשמות!

**ואת להט החרב המתהפכת לשמור את
דרך עין החיים**

"להט החרב המתהפכת" הוא מלשון 'היפוך', כי להט החרב הזה גורמת שלפעמים יכול להתהפך האדם מטוב לרע רחמנא ליצלן.

"כי מבואר בכתבי האריז"ל בענין שרואין שלפעמים צדיק גדול ועובד ה' נופל מעבודתו, ולפעמים נופל לעברות גמורות רח"ל, עד שיש שנפלו מאד שנעשו רשעים גדולים מאד רח"ל שהחטיאו את הרבים, ומתחילה היו צדיקים גדולים, כמו ריבעם בן נבט ואחר, וכיוצא בהם בשאר הדורות. וכל זה נמשך מצד גלגולי הנשמות, שלפעמים נתעבר באדם נשמת אדם בלייעל, ועל ידי זה יכול פתאום ח"ו להתהפך לאיש אחר ח"ו. וכן להיפך שלפעמים נתעבר ברשע נשמה קדושה, שעל ידי זה מתעורר בתשובה. ובאמת, האדם הוא בעל בחירה, והכל כפי בחירתו, וכפי כיסופיו, וכפי אמיתת התחזקותו ואמונתו בהשם יתברך, כמו כן השם יתברך מתגלגל עמו ברחמיו, כי צדיק ה' וישר משפטיו.

ועל כן צריך האדם להרבות בתפילה תמיד שיזכה להינצל מלהט החרב המתהפכת הזאת, שהיא בחינת הכלי התמורות, שלא יתגברו ח"ו לעשוק ולגזול ולהחליף ח"ו מעט הטוב של נפשו שיש בו עדיין, שעל זה התפלל דוד המלך ע"ה ערוב עבדך לטוב אל יעשקוני זדים, שלא יעשקוהו הזדים, שהם הסטרא אחרא והקליפות העושקים את הנפשות חס ושלום" (ליקוטי הלכות, ברכת השחר, ג, א).

"בראשית - לעיני כל ישראל"

הכל, ותתחיל מבראשית!

ועל כך הודה לו הקדוש ברוך הוא, על המתנה הנפלאה שהנחיל לעם ישראל, ושמה 'שכחה'. שכחה המביאה לידי התחדשות; שכחה שעוזרת לנו לחזור תמיד ל"בראשית"...

"ועל כן מסיימין את התורה בפסוק 'לעיני כל ישראל' שהוא מה ששבר את הלוחות, כמו שדרשו רבותינו זכרונם לברכה, כי זה עיקר התיקון והגבורה הנפלאה של משה שהמשיך תיקון נפלא על ידי שבירת הלוחות דייקא, כדי שיוכל כל אחד ללכת מוחו ודעתו בכל פעם ולהשיכח ולסלק מדעתו לגמרי כל מה שעבר, כדי שיוכל להתחזק שלא יפול בשום אופן, רק להתחיל בכל פעם מחדש. ובזה דייקא מסיימין את התורה וחוזרין ומתחילין אותה מחדש 'בראשית ברא אלקים את השמים ואת הארץ'" (ליקוטי הלכות, קריאת התורה ד, ו).

הן על כך שח רבינו הקדוש את שיחתו, ואמר:

"אצל העולם השכחה היא חסרון גדול בעיניהם. אבל בעיניי, יש בהשכחה מעלה גדולה. כי אם לא היה שכחה, לא היה אפשר לעשות שום דבר בעבודת ה'. אם היה זוכר כל מה שעבר, לא היה אפשר לו להרים את עצמו לעבודתו יתברך בשום אופן. גם היו מבלבלים את האדם מאד כל הדברים שעוברים עליו. אבל עכשיו על ידי השכחה נשכח מה שעבר."

"ועיני זה הוא דרך עצה טובה גדולה מאד בעבודת ה'. כי על פי רוב יש להאדם בלבולים רבים וערוב הדעת מאד ממה שחלף ועבר. בפרט בשעת התפילה, שאז באים עליו כל הבלבולים ומערבבים ומעקמים את דעתו ממה שכבר עבר. לפעמים יש לו בלבולים מענין המשא ומתן שלו ועסקי ביתו וכיוצא, כאשר כי לא טוב עשה בענין זה וכיוצא, וכך היה צריך לעשות, וכיוצא בזה הדבר. ויש שמבלבלים אותו בעת עבודתו בתורה או בתפילה וכיוצא, בהפגמים שפגם מקודם, כאשר שבענין זה לא עשה כהוגן נגדו יתברך וכיוצא בזה הרבה מאד. כאשר ידוע לכל אדם בעצמו.

על כן השכחה היא עצה טובה גדולה מאד לזה, שתיכף ומיד שחולף ועובר הדבר, יעביר ויסלק אותו מדעתו לגמרי, ויסיח דעתו מזה לגמרי. ולא יתחיל לחשוב עוד במחשבתו בענין זה כלל. והבן הדבר היטב, כי הוא דבר גדול מאד!" (שיחות הר"ן, כו).

בשיחה אחרת, הזכיר ג"כ רבינו מעלת השכחה, ואמר:

"אם היה זוכר פחיתותו, בפרט כמו כמה אנשים שהם מלוכלכים ומתועבים מאד בעוונות, בוודאי אם לא היה שכחה כלל לא היה אפשר לו להרים עצמו כלל לעבודת השם יתברך. ומחמת כל זה, השכחה הוא מעלה מצד זה" (שיחות הר"ן, צו).

כלל הדברים:

עתה הוא הזמן המסוגל להשתמש עם הכח של "לעיני כל ישראל" - כח השכחה שהמשיך משה ע"י שבירת הלוחות - ולהתחדש מחדש לגמרי, להתחיל מ"בראשית".

שאלה:

הנה אנו חוזרים לשגרת הימים, ובפתחנו "שבת בראשית". בשבת זו מדברים הרבה על 'התחדשות', להתחדש מחדש ולהתחיל מבראשית.

ואני בעניי, איני יודע איך לקיים זאת הלכה למעשה. 'התחדשות' היא אכן דבר נפלא ורצוי ביותר, אך איך מקיימים אותה הלכה למעשה.

אני מכיר את עצמי, ויודע היכן אני נמצא, וכבר התחלתי פעמים הרבה ולא הצלחתי להתמיד בזה. והשאלה היא, כיצד מתנערים מהזיקנה והעפרוריות, ומתחדשים באמת?

תשובה:

אם שמת לב: בטרם התחלנו ביום 'שמחת תורה' את התורה מחדש, סיימנו את התורה עם הפסוק האחרון: "ולכל היד התקפה ולכל המורא הגדול אשר עשה משה לעיני כל ישראל". ומיד לאחר מכן, חזרנו להתחלה, והתחלנו מ"בראשית".

ללמדנו: ה"בראשית" אינו צומח מאליו! הוא מגיע בכח ה"לעיני כל ישראל" שקדם לו...

יש בו ב"לעיני כל ישראל" לימוד חשוב ביותר, שרק בכוחו אנו יכולים להתחדש ולחזור ל"בראשית".

וכשנלמד ונקיים את הסוד הטמון ב"לעיני כל ישראל", נוכל גם לחזור ל"בראשית", ולהתחיל תמיד מחדש...

מה טמון ב"לעיני כל ישראל"? מה כתוב בו בפסוק זה?

מפרש רש"י: "לעיני כל ישראל - שנשאו לבו לשבור הלוחות לעיניהם, שנאמר 'ואשברם לעיניכם', והסכימו דעת הקב"ה לדעתו, שנאמר 'אשר שברת' יישר כחך ששברת".

אמור מעתה: הפסוק "לעיני כל ישראל" מספר לנו על כך שמשוה רבינו שבר את הלוחות לעיני כל ישראל [אחר שירד מן ההר ושני הלוחות בידו, וראה אותם חוטאים בעגל] והקדוש ברוך הוא - לא רק שנתן את הסכמתו למעשה זה, אלא אף הודה לו ואמר "יישר כוחך ששיברת".

נשאלת השאלה: לשם מה שבר משה את הלוחות הקדושות? ומה הוא ה"יישר כח" הגדול שקיבל על כך מהקדוש ברוך הוא?

בא מוהר"ם ומגלה לנו:

כששבר משה את הלוחות, ירדה שכחה לעולם. שהרי "אלמלי לא נשתברו לוחות הראשונות, לא נשתכחה תורה מישראל" (עירובין נד, ו) ולשם מה המשיך משה את השכחה? כדי לתת לנו את הכח להתחזק ולהמשיך הלאה, גם אחרי הנפילות הגרועות ביותר, כדוגמת חטא העגל!

גם אם אחרי כל הניסים והנפלאות של מתן תורה, נפלת ונכשלת בחטא החמור ביותר, חטא עבודה זרה - גם אז, תשליך את הלוחות, תשכח את

פנינים מאורים וחידישים מזוהרים מלוקטים מספרי גדולי הצדיקים ז"ע
מתוך רשימותיו של הגר"ם שכטער שליט"א אשר ציין ורשם לפניו לזכרון.

לקט ספרי"ם

ספרי חסידות

אשר גם עתה אחר שנברא העולם, עדיין העולם בבחינת בראשית. והיינו, שאין הבריאה על דרך האומן העושה איזה כלי שלאחר עשית הכלי אינה צריכה עוד להאומן, רק שבכל יום ויום ובכל רגע ורגע צריכה העולם להתחדשות הכוחות של העשרה מאמרות שבהם נבראו ואילו הסתלקות זה הכח אפילו רגע אחד היה העולם חוזר לתוהו ובוהו. (חינוך הבנים ראדוימין נתיב הפרנסה אות יד)

עולמות, כולם מקבלים זה מזה ושיהיה נייחא לעליונים כשהתחתונים יכולים לקבל.

הוספת הגרי"ם - שכל הבריאה נבראה כדי שכולם ישיעו ויקבלו, וכולם צריכים זה לזה, המשפיע מהמקבל והמקבל מהמשפיע
חידישי הר"ם פ"רשת בראשית עמוד א לט-2

עד עתה העולם מתחדש בכל עת בכחינת בראשית

בראשית ברא אלקים וכו' (בראשית א, א). דהוא,

לא נקרא משפיע רק כשיש מקבל

בראשית ברא את השמים וגו' (בראשית א, א) פירוש בראשית ברא, כי השי"ת ברא כל העולם בבחינת ראשית שיהיה הכל צריך זה לזה, שלא נקרא ראש כי אם כשיש סוף, וכן ישראל שנקראו ראשית, וכן כל הענינים. ובענין בראשית ברא את השמים שכולל כל המשפיעים יש א' וגם ת', שלא יקרא משפיע רק כשיש מקבל וכו', ובענין זה ברא השי"ת

מלאכה שאינה שוה לכל נפש ביום טוב

ולכן מותר לשחוט צבי ואינו חייב לשחוט בשר בהמה.

לטגן פלפל חריף

יש סוג פלפל חריף שאם מטגנים אותו וכובשים אותו בחומץ הוא נעשה חריף מאוד, ויש אנשים שרגילים לאכול דוקא מטוגן כשהוא חריף ביותר, ומאידך הרבה אנשים אין יכולים לסבול את החריפות, ולכאורה לפי שיטת המחמירים הנ"ל אסור לטגן הפלפל ביום טוב כי רוב אנשים אין צריכים לטגנו, וזה דומה להמתקת החרדל. וכן כתב בפשיטות בשו"ת חלקת יואב (ח"א סי' כו) שאסור לעשות מאכל כזה ביום טוב.

ויותר נראה להתיר, דפלפל מטוגן הוא סוג טיגון שמשנה עיקר טעם של הפלפל, וכיון שבה לתקן את גוף הפלפל ולשנותו בטעמו הרי זה נחשב כתיקון מאכל, ואינו דומה למיתוק מאכל בבשמים או בגחלת שאינו מוסיף כל כך טעם בתבשיל רק ממתיק ומריח המאכל הקיים (ואף שאין הרבה אנשים צריכים מאכל מיוחד זה מותר, ע"י בשו"ע סי' א"א דמותר להבעיר מדורה גם כשאין הקור גדול, שאין דנין על כל פרט אם כסוג קרירות כזה צריכים רוב אנשים להתחמם).

מלאכה לצורך רפואה

נחלקו הפוסקים אם מותר לעשות מלאכה ביום טוב לצורך רפואה, כי ההבנה הפשוטה היא ד'שוה לכל נפש' תלוי לפי כמות אנשים שרגילים לעשותו, ואם רוב בני אדם רגילים לעשות כן, מותר לעשותו ביום טוב, ואם רק קצת בני אדם עושים כן אסור. ולפי זה יאה אסור לעשות מלאכה לצורך רפואה, דאף שרפואה היא צורך גמור, כיון שרוב אנשים הם בריאים אין זה נקרא 'שוה לכל נפש'. וכן דעת הרמב"ן (תה"א סוף שער המיחוש) והיראים (סי' דש) דצריך חולים הוא דבר שאינו שוה לכל נפש, ולשיטתם אסור להוציא תרופות לרשות הרבים ביום טוב ללא עירוב (וכ"פ אמרי בינה דיני יו"ט סי' ה' וחלקת יואב שם).

מאידך, בתוספות (שבת לט: ד"ה ובי"ה) כתבו דחיימום מרחץ כדי להזיע נקרא 'שוה לכל נפש' שאינה לתענוג אלא לבריאות, ומזה הוכיח הפני יהושע דכל דבר שעושה לצורך בריאות אף שאין זה הדרך רק לאנשים מועטים הרי זה בכלל 'שוה לכל נפש', דשוה לכל נפש אינו תלוי בכמות בני אדם רק עיקר הכולונה האם הנאה זו יש בה 'צורך ממש' או שהיא רק 'פינוק', ומן הסתם אם הרבה אנשים נוהגים להנות ממין הנאה זה הרי זה מוכיח שאין זה צורך של פינוק רק צורך גופני ונפשי, ואם רק מעט בני אדם נוהגים להנות מזה יתכן שזהו רק דרך פינוק ואינו צורך ממש. (וכ"פ בכת"ס סי' סו שדי תמד ח"ט מע' יו"ט סי' א' אות כו, אבני נזר סי' שצד סק"ה, וע"ע נשמת אדם כלל צאת אה ב).

מחלוקת הפוסקים לגבי עישון סיגריות

מטעם הנ"ל התיר הפני יהושע לעשן סיגריות ביום טוב, וכתב שאף שכמה בני אדם נמנעים מזה, מכיון שהעישון מועיל לבריאות הגוף לעכל המזון ולתאות המאכל הרי זה נקרא

הסוכה וד' המינים לאחר החג

ודחה אותו בדחיות שונות, ואילו את חברו השני [שהיה לימים בעל מחבר ספר צרור החיים] קיבל החתם סופר בפנים שוחקות. ושאלו אותו על פשר הדבר למה לא קיבל הבחור הראשון, והשיב, שהיה צופה מעליית הבית וראה איך הסותרים הבחורים את הסוכה, והבחור הראשון דרך על הסוכה שהיה עשוי מלולבים, ואילו הבחור השני בלכתו שם אחז את הלולבים בידו ולא דרך עליהם, ולכן קיבל רק את הבחור השני ולא את הראשון.

דין זה נוהג גם לענין הד' מינים, שאין לדרוך עליהם ולא לזרקם באשפה או לנהוג בהם מנהג בזיון. והרמ"א (סי' תרסד סי' ט) הביא מנהג להצניעם ולשרפם בתנור בשעת אפיית מצות. ובמשנה ברורה (סי' תמה סק"ז) כתב דטוב לשרפם בשעת שריפת חמץ כדי לקיים בהם מצות 'תשביטו'. ובסדר היום (שם) כתב שיש לשמור הלולב והערבות במקום מיוחד למשמרת, ויזכה על ידי זה להניצל מכל צרה. ובספר המדות (ערך דרך) כתב רבינו ז"ל ע"י: "מי שרוכב על סוס יוליך עמו הושענות".

ומובא בטור ושולחן ערוך (סי' רצו סי' ד) לגבי ההדסים, שנהגו לברך בכל מוצאי שבת על עצי ההדס של הלולב, דלאחר שקיימו בו מצות לולב יש לקיים בו עוד מצוה. וכתבו האחרונים שאמנם יש לערב עוד מיני בשמים עם ההדסים, שלפעמים הם מתייבשים ואינם מריחים. ובכמה ספרים מובא שיש מנהג לעשות מרקחת מהאתרוג, ולכלול בו ב"ו בשבט (אלף המגן סי' תרס סק"ז).

הסכך היא תשמיש מצוה, וכתב המשנה ברורה (סי' כא סק"ו וסי' תרלח סי' כד) שעל כן אסור לפסוע על עצי סוכה דתשמישי מצוה הם, ויש למחות באנשים שזורקים עצי הסכך ברחוב במקום שרבים רגילים לפסוע עליהם. ונכון שלא לעשות תשמיש מגונה אפילו בדפנות המיוחדות לסוכה.

הרמ"א (סי' כא ס"א) כתב שהמדקדקים נוהגים להניח כל התשמישי מצוה בגניזה, ובעבר היה המנהג לשרוף את עצי סוכה והסכך לאחר החג, ובדרכי משה (סי' תרסט אות א) הביא שבכמה מקומות היו התינוקות סותרים את הסוכה ומבערים אותה כבר ביום טוב שמחת תורה, והמרה"ל היה מוחה שאסור לעשות כן ביום טוב. וכה כתב הערוך השולחן (סי' תרלח סי' ב): "יש להניחם בזוית וישרוף אותם מעט מעט, ואל יקל בעיניך בדבר הזה שהרי שם שמים חלה עליה".

ובסדר היום (נהגת מוצאי יו"ט של סוכות) כתב: "מה טוב ומה נעים אם יכול לשמור העצים והקנים לעלות בהם סוכה לשנה הבאה, שאחר שכבר עלו ונתעלו בענין מצוה לא ידון לענין חול, וגם אם יעשה בהם איזה תשמיש של מצוה אחרת טוב ויפה הוא".

ובספר זכרון למשה (מכתבי תהלה מכתב יח) מובא סיפור ממרן החתם סופר הקשור לגדון דיין: שני בחורים חריפים הלכו ביחד ללמוד בישיבת החתם סופר תיכף אחר חג הסוכות, וכשבאו לישיבה הלך הבחור הראשון למרן החתם סופר ז"ל שיקבלהו לישיבתו

שוה לכל נפש. ויש שכתבו דגם הראשונים הנ"ל שהחמירו בצרכי רפואה לחולה, היינו רק בצורך רפואה ממש, דרוב אנשים אינם חולים, אבל צורך בריאות הוא דבר השוה לכל נפש לכל הדעות. וכל זה הוא דלא כהמגן אברהם (סי' תקיד סק"ד) שאסר לעשן ביום טוב, לפי שיש שנמנעים מלעשן ואינו שוה לכל נפש.

ובביאור הלכה (סס"י תקיא) כתב דגם אלו הפוסקים שמסמו על ההיתר של הפני יהושע הוא רק משום שבזמניהם היו הרבה אנשים רגילים לעשן עד שנעשה שוה לכל נפש (וכ"פ דרכי נועם סי' ט ופמ"ג סי' תקיא מ"ז סק"ב) אבל במדינות שאין רגילים לעשן הרי זה אסור מדינא. ור"ל בדמדינות שאין רגילים לעשן אין להתיר גם אם זה מועיל לבריאות הגוף, ואילו במדינות שכן רגילים לעשן אף שיש שנמנעים מכך אין זה נקרא דרך פינוק כמו רחיצת כל הגוף ומותר.

העישון בזמנינו

בדור האחרון שציבור המעשנים הולך ומתמעט והרופאים טוענים כי העישון מסכן וגורם למחלות קשות, יש הטוענים שזה נחשב כמו מדינות שאין רגילים לעשן ואין זה שוה לכל נפש. ועל עיקר הטענה יש לפקפק, שעדיין גם בארצותינו יש הרבה מעשנים שמרגישים בזה צורך לגוף, ואף אם זה גורם

למחלות עדיין אינו מגרע הצורך שיש בו (ע"י א"מ ח"ה סי' לב ועוד - ע"י מפרסמים כיום גם על מיני מוצרים 'סוכר במנות גבוה' שהם גורם לאנשים מסוימים למחלות). ומכל מקום, לנו חסידי ברסלב כבר הורה זקן רבינו הקדוש ז"ע לפני 200 שנה שלא לעשן במקטורת, וכל שכן שאין לנו להיכנס לפרצות דחוקות.

סיגריות בטעמים

בשנה האחרונה התחילו לשווק סיגריות בטעמים, והוא, כי בתוך הספוג של הסיגריה מונח שקית קטן ממולא בנוזל עם ריח של לימון מנטה אוכמניות וכדומה, ולפני שמעשנים לוחצים על הספוג ומתפוצץ השקית והנוזל יוצא ומתפשט לתוך הספוג, וכן יוצא שמרגישים את טעם הנוזל עם העישון.

ראוי לפרסם כי מן הדין אסור לפוצץ את הנוזל ביום טוב משום איסור מוליד ריח בדבר שאינו שוה לכל נפש, שעל ידי הלחיצה מתפשט הנוזל בתוך הספוג ומוליד בו ריח, ואין זה רק דרך פינוק ותוספת להעישון דומה למיתוק חרדל ורחיצת כל הגוף שאסור (אף שיש מקום לדון שאינו מכיון לבשם את הספוג עצמו אלא רוצה להרגיש את הטעם בפיו, ובגמר העישון זורק את הספוג. מ"מ למעשה הוא רוצה שהנוזל יתפשט לתוך הספוג וכך הוא מרגיש את הטעם בשעת העישון, וגם הולדת טעם כזה יתכן דחשוב כריח ע"י יד' סי' קח סי' ד, וה' וע"ע משנ"ב סי' תרנח סק"ז וכל שכן בזה).

רבי נפתלי מנעמרוב (ב)

אך יראת ה' כל היום

בעת שנתקרב רבי נפתלי לרבינו ז"ל היה לו חנות בעיר נעמירוב שממנה היה מתפרנס, וסיפר לרבינו מסדר התנהגותו בכל יום, שנוהג עצמו שהולך בכל יום לחנותו, ויושב שם כל היום, אמר לו רבינו בלשון תימה: **כל היום הנך צריך לשבת בחנות?** והבין רבי נפתלי שרצון רבינו ז"ל הוא שילמוד כל היום, והלך והעמיד אחר על מקומו בחנות, והוא עצמו הלך כל יום רק לביקור קצר לראות איך מתנהלת החנות, ושאר היום עסק בעבודת ה'.

אחר איזה זמן סיפר לרבינו ז"ל מהנהגתו החדשה, ואמר לו רבינו: **כל היום הנך צריך ללכת לבקר בחנות?** כמרמז לו שחבל גם על זה הזמן המועט, לכן הפסיק רבי נפתלי גם ממנהגו זה, ורק בעת היריד ויומא דשוקא עמד בחנות. וכשסיפר גם זאת לרבינו, אמר לו רבינו: **וכי היכן שיש יריד הנך צריך להיות שם?** 'וואו א יריד דארפסטו דארט זיין?'. והפסיק גם לאט לאט ממנהגו זה, **וכך הוציאו רבינו לגמרי מעסקי העולם הזה, עד שאח"כ ישב כל ימיו רק על התורה ועבודה** (שישי"ק ח"ב אות ק"ל).

יש לי עמכם היכרות מכבר...

ואז בעת שנתקרב רבי נפתלי אמר לו רבינו ז"ל שיש לו היכרות עמו מכבר, כמו שמוכר בחיי מוהר"ן ז"ל: "אמר לרבי נתן ורבי נפתלי ז"ל, בעת שנתקרב אלי, הלא יש לי עמכם היכרות מכבר, רק שזה זמן כביר אשר לא התראינו פנים זה עם זה, עכשיו אנו רואין עצמינו זה עם זה". מיר קענין זיך שוין פון לאנג, נאר סע שוין א לאנגע צייט, אז מיר האבין זיך שוין ניט גיזעהן, און היינט זעהן מיר זיך" (חיי מוהר"ן סי' של"ג).

דביקות נוראה

רבינו ז"ל הפיח בר' נפתלי רוח חיים דקדושה, ומאותו רגע שזכה להתקרב לרבינו ז"ל נתדבק בהש"ת בדביקות גדולה ונוראה. וסיפר ר' נפתלי שבשבת הראשונה ששהה אצל רבינו ז"ל ושמע ממנו את הניגון של "אזמר בשבחיך", התלהב בדביקות נוראה כל כך, עד שקשר והדק ראשו במטפחת, כי חשש שמרוב ההתלהבות שיקדה בו יפגע מוחו ח"ו (שישי"ק ח"ב אות י"ט).

מעשה משנים קדמוניות

סדר התקרבות רבי נפתלי ומוהר"ת לרבינו ז"ל היה חשוב מאד בעיניהם, ובאחד המכתבים כותב מוהר"ת לחברו ר' נפתלי: **"ענין התקרבות שלנו אליו ז"ל הוא מעשה משנים קדמוניות"** (עיל"ת מכתב כ"א). ובמכתב אחר (מכתב י"ח) כותב לו מוהר"ת: **"בוודאי אינו נאבד ח"ו כל פסיעה ופסיעה, וכל תנועה ותנועה, וכל פרוטה ופרוטה, שטרחת בגופך ומאודך בשביל להתקרב להצדיק האמת הנורא והנשגב כזה ז"ל, והכל נזכר לך לטובה"**.

למעלה - שומעים אחרת לגמרי...

וסיפר רבי נפתלי זצ"ל שבתחילת התקרבותו לאדמו"ר זצ"ל ראה בחלום שבא אליו אחד מעולם העליון, ושאלו אותו לאיזה צדיק הוא מקורב, השיבו: לאדמו"ר מברסלב זצ"ל. וביקשהו שיאמר לו איזה דבר תורה ששמע מפיו, ולפי שזה היה תיכף אחר שמעו מאדמו"ר זצ"ל את התורה 'תהומות יכסיומו' שבליקוטי מוהר"ן (ח"א סי' ט), המתחלת "כי עיקר החיות מקבלים מהתפילה כמו שכתוב תפלה לאל חיי", אמר לו ר' נפתלי הדיבור הזה מתהחלת התורה הזאת. ובשמעו זאת נתלהב מאד בהתלהבות עצום ונשגב, ומגודל התלהבותו ותשוקתו הרים עצמו האיש מהעולם העליון למעלה למעלה, עד שנעלם מאתו.

ואח"כ כשבר רבי נפתלי לאדמו"ר זצוק"ל, ויספר לו את מראה החלום הזה, ענה ואמר לו אדמו"ר זצ"ל: וכי אתם סבורים אשר גם בעולם העליון שומעים את דברי תורתנו כשמעכם כאן, לא כן הוא, **שם כששומעין איזה דיבור משמי הוא ענין אחר לגמרי!** (השתפכות הנפש אות נ).

זריז ונשכר

כל ימיו אשר חיה, וגם בשנותיו האחרונות ראו אצל הרה"ק רבי אברהם שטערנהארץ זצ"ל זריזות נפלאה בעבודת הקודש כאחד האברכים, ובמיוחד יש לציין את מסירות נפשו לטבילה במקוה, שלא ויתר עליה גם בימים קשים והלך מרחקים עצומים למענה.

למרבת הפלא היה נכנס לטבול ללא שהיה, במקוואות החמים והקרים ביותר ששום אדם לא היה יכול להיכנס.

בזמנו היה המקוה שעל ציון הרשב"י במירון מוזנח מאד. על פי רוב לא היו מחממים אותו כלל, אך גם בפעמים המעטות שהאחראי הדליק את מכונת החימום, הזדמן לא אחת ששכח לכבותה בהגיע עת, עד שהמים התחממו בחום גבוה מאד, וכמעט לא היה שייך לבן אדם מן השורה לטבול בו.

באחד הפעמים אשר היה מן הנמנע לטבול במי המקוה אשר במירון, הופיע במקום רבי אברהם, וללא אומר ודברים ירד וטבל, עלה ונסתפג. זמן קצר לאחר מכן נכנס לשם הבחור הצעיר רבי שלמה אליעזר מרגליות זצ"ל, הלה נרתע מן המים, ומיד יצא החוצה. ראה אותו אביו, מו"ר הגר"צ רבי אשר זעליג מרגליות זצ"ל, וגער בו: "הן עתה טבל כאן רבי אברהם שטערנהארץ!" ניסה רבי שלמה אליעזר להצטדק: "רבי אברהם כבר זקן ואינו חש שום התפעלות ממידת הטמפרטורה של המים..." גער בו אביו: "הרי גם הוא התחיל פעם..."

לאחר מכן, כשנשאל רבי אברהם בעצמו איך יכל לסבול לשהות במים שכאלו, ענה כמי שאינו מבין כלל מהי הגבורה שבדבר: "מה? הייתי במים זמן מועט בלבד..."

לא בכדי התבטא עליו החסיד רבי שמואל שפירא: רבי אברהם יחיד בדור היה בעבודת המקוואות!

טרדות העולם לא עניינו את רבי אברהם כלל וכלל. וזכרני שבאחת השנים, בימי ערבי פסחים, הכין אותנו בהכנה דרבה לקראת הלילה הקדוש המשמש וכו'. בתוך דבריו התרפק ושב לימי קדם, כשהיסיב על שולחן אביו בליל הסדר: "איך געדיינק נאך פאר אכציג יאר" - התבטא לפתע... והיה ניכר בעליל שהיה שם משהו מיוחד. בשעת מעשה רציתי לשאול אותו מה היה שם בדיוק, אבל כשעמדנו ליד רבי אברהם חשנו יראת הרוממות, עד שלא העזתי לשאול.

בהגיע ליל התקדש החג, תיכף עם סיום התפילה בבית הכנסת רצה להזדרז להקדים למצוות הנשגבות שזוכים לקיים בלילה קדוש זה. אלא שמארוחו, הרה"ח רבי משה בורשטיין, התנצל שקודם לכן היה רוצה להשכיב חלק מילדיו ולהכין את ההכנות האחרונות. מפליא היה לראות כיצד רבי אברהם לא מבין אותו, ומוכיחו: "כאשר ממתנינים לפנינו כאלו מצוות נשגבות ונדירות של פעם בשנה - מי שם ליבו לטרדות וזוטות כאלו?! - - -

אך לא הייתה זאת חלילה מחוסר הבנה לצרכי הילדים, ועל כך תעיד העובדה הבאה:

בעיצומו של יום ל"ג בעומר ראיתי את רבי אברהם עומד בצידה השמאלי של מצבת ציון הרשב"י במירון, והנה נכנס למקום איזה מפורסם, ונעשתה שם רוח סערה וכל השוהים החלו להידחק, עד שנשקפה סכנה לחייו של רבי אברהם הישישי, שבהיותו נמוך קומה ובלתי נראה, כמעט ונלחץ אל הקיר. מיד התאמצתי, ובכל כוחותי התייצבתי להגן על רבי אברהם, כשידיי אחוזות סביבו, ואז שמעו אוזניי איך שמתפלל בתמימות ובפשיטות ומפרט את בקשותיו.

וזו היתה התפילה אותה מצא לנכון להתפלל ביום ובמקום המסוגל: "היות ואני גר בבית עם ילדים קטנים, עזור נא רבש"ע שלא יופרעו מעבודת החצות שלי..." ועוד שמעתי אז כיצד הוא מוסיף לבקש שבהגיע זמנו יפטר מיד ולא יפול למעמסה על מארחיו, ולא יגיע ח"ו למצב שלא יוכל ללמוד ולהתפלל.

וכשאנו משווים בין שתי העובדות רואים אנו כמה משלימים הדברים זה את זה; מחד עשה רבי אברהם כל השתדלות להיות זריז לדבר מצוה, אבל בד בבד עשה כל מאמץ שלא יצטרך לבוא הדבר על חשבון הזולת!

ברבות הימים סיפרתי את תוכן התפילה ששמעתי מרבי אברהם במירון, לתלמידיו רבי משה בורשטיין זצ"ל, שהוא ומשפחתו התמסרו בכל יכולתם לשמש את אותו צדיק ולהנעים את שנותיו האחרונים.

כשמעו, נענה רבי משה: אכן כן היה, תפילתו של רבי אברהם התמלאה בשלימות. עד יומו האחרון היה מוחו צלול, ואת כל אשר היה צריך עשה לבד מבלי להזדקק לעזרת הזולת. גם כאשר נחלש ונפל ממיטתו על הארץ התאפק מלהזעיק עזרה, שלא להטריח את בני המשפחה, ובמצב זה אמר את ה'תיקון חצות' האחרון של תשעים ושלוש שנות חייו!

ויש לציין שרבי משה בורשטיין עצמו, זכה גם הוא להיות בריא ורענן עד לימו האחרון, ועד כמה שהיה הדבר אפשרי השתדל לעמוד על רגליו בכל משך התפילה, אותה ערך ברוב חיות, כאשר נהג רבו רבי אברהם זצ"ל. ואפשר שהפעולות הרבות שעשה עבור רבו הם שעמדו לו, שאף הוא זכה למתנה זו של צלילות הדעת בשיבה טובה, כאשר הוא מתקרב למאה שנות חיים. אשרי לו!

<p>ברכת מול טוב להרה"ח ר' יחזקאל יחיאל שליט"א ולאביו הרה"ח ר' חיים ישעי' חנון שליט"א ולחונתו הרה"ח ר' יואל דויטש שליט"א לילג חולדת הבת והנדה יה"ח שיובה לגדלה לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת קדושה</p>	<p>ברכת מול טוב להרה"ח ר' יחזקאל יחיאל שליט"א ולאביו הרה"ח ר' חיים ישעי' חנון שליט"א ולחונתו הרה"ח ר' יואל דויטש שליט"א לילג חולדת הבת והנדה יה"ח שיובה לגדלה לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת קדושה</p>	<p>ברכת מול טוב להרה"ח ר' יחזקאל יחיאל שליט"א ולאביו הרה"ח ר' חיים ישעי' חנון שליט"א ולחונתו הרה"ח ר' יואל דויטש שליט"א לילג חולדת הבת והנדה יה"ח שיובה לגדלה לתורה לחופה ולמעש"ט ולרוב נחת קדושה</p>
--	--	--